

اهداف امام رضا (ع) از سفر به ایران در گفت و گوی با آیت الله فاطمی نیا

ورود امام رضا (ع) به ایران و ترویج فرهنگ علوی توسط حضرت به کشورمان از جمله موضوعات مهم تاریخ اسلام است.

ورود امام رضا (ع) به ایران و ترویج فرهنگ علوی توسط حضرت به کشورمان از جمله موضوعات مهم تاریخ اسلام است.

آیت الله فاطمی نیا، به چند پرسش خبرآنلاین درباره این رخداد مهم تاریخی پاسخ داده است که می خوانید:

برای شروع بحث از چگونگی نشر فرهنگ علوی در ایران و سفر تاریخی حضرت رضا(ع) بگویید.

از آنجایی که این بحث دامنه وسیعی دارد، لازمه آن مروری است به جغرافیای تاریخی و سیاسی، اجتماعی شهرهایی که امام رضا(ع) به دستور مأمون از آنها عبور کردند یا توقف داشتند. گرچه هدف اصلی از این دعوت امام(ع)، دور نگه داشتن وضع تماس مردم با امام(ع) بود و به همین دلیل، در این دعوت، شهرهای عبوری از طرف مأمون مشخص شده بودند، اما مبدأ این خط سیر مدینه و مقصد آن مرو بود. این سیر از دو طریق صورت می گرفت.

مسیری که مأمون تأکید داشت حضرت رضا(ع) را از آنجا عبور دهد: مدینه به بصره و از طریق سوق الاهواز (اهواز) به فارس و سپس از راه کویر و بیابان میان ایالت های فارس و خراسان می گذشت، در نهایت به مرو ختم می شد. راه دیگری که در آن زمان متداول بود، از مدینه به سمت کوفه و مدینه الاسلام (بغداد) بود و سپس از آنجا به سمت قم و خراسان و در نهایت به مرو منتهی می شد.

یعنی خط سیر از سه شهر حساس کوفه، بغداد و قم می گذشت؟

بله، شهر کوفه مرکز تجمع شیعیان و پایگاه علویان محسوب می شد و همواره شاهد قیام ها و نهضت های علویان بر ضد حکام بنی امیه و بنی عباس بود. بغداد در سیطره عباسیان متعصب و مخالفان سیاسی مأمون اداره می شد و کشمکش های سیاسی میان مأمون و برادرش امین، به کانون توطئه بر ضد مأمون تبدیل شده بود. شهر قم دارای تمایلات شیعی بود و محبت به خاندان علی(ع) در آن موج می زد. از این رو، مسیر مأمون برای انتقال امام هشتم(ع) از مدینه به مرو مسیر اول بود. زیرا منع ارتباط با مردم از دیدگاه جغرافیای طبیعی، اجتماعی، سیاسی و مذهبی بسیار حساب شده بود ولی با تمام تلاش مأمون برای دور نگه داشتن امام از مردم، حضور امام(ع) در هر شهر، آثار فرهنگی، علمی، ادبی و... بر جای گذاشت.

امام رضا(ع) علاوه بر آموزش ولایت چه اهدافی را در ایران دنبال کردند؟

هدف اصلی امام(ع) علاوه بر آموزش ولایت، تهذیب نفس مردم بود که در این زمینه کوشش بسیار داشتند، از سال 201 تا 203 ه. ق که امام(ع) در ایران بودند، خلیفه عباسی جلسات بزرگ علمی در حضور امام(ع) تدارک دید و از عالمان ادیان و متکلمان خواست تا با امام مناظره کنند. برگزاری این نشست ها ممکن بود آثار مطلوبی برای مأمون خلیفه عباسی داشته باشد، و شکست حضرت رضا(ع) برای او بزرگترین پیروزی محسوب می شد. از این رو مأمون سعی داشت امام رضا(ع) را در عرصه مناظرات با سایر فرقه ها و صاحبان ادیان و مذاهب وارد کند.

مناظرات ایشان چه تأثیری برای سران ادیان دیگر داشت؟

از آنجایی که در این مجالس، برجسته ترین دانشمندان و برترین متفکران زمان و سران زندیقان و اصحاب جدل و مناظره گرد می آمدند و قدرت علمی بسیاری داشتند، تشکیکات تند آنها دلیل و برهان را سست می کرد. اما امام به سبب تملک نیروی عظیم علمی، در تمام این مجالس بر حریفان و دشمنانشان پیروز می شوند از جمله کسانی که در این مناظرات مجادله و بحث می کردند، جاثلیق، رئیس اسقف ها و رأس الجالوت، دانشمند برجسته و رؤسای صائبی، بزرگترین رؤسای دانشمند، هندوها، زرتشتی ها و فسطاس، پزشک رومی حضور داشتند اما این مناظرات قلب هزاران جوینده مکتب تشیع را به نور ایمان روشن کرد.